

Sygn. akt IIIU 644/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy	w Ostrołęce	Wydział III
Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych		

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Monika Obrębska

Protokolant: st.sekr.sądowy Małgorzata Laskowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2013 r. w O.

sprawy z odwołania T. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania T. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 15 lipca 2011 r. **znak** (...)

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje T. M. prawo do emerytury począwszy od 03.07.2011r.;
2. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. na rzecz T. M. kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15.07.2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił T. M. prawa do emerytury.

T. M. wniosła odwołanie od powyższej decyzji podnosząc, że jest ona dla niej krzywdząca, ponieważ przez cały okres zatrudnienia w (...) W. pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach związanych z obróbką wiórową odlewów żeliwnych oraz szlifowaniem detali do skrzyni biegów. Wskazując na powyższe wniosła o przyznanie jej prawa do emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że T. M. nie spełnia warunków do przyznania wcześniejszej emerytury, o których mowa w art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż pomimo osiągnięcia wymaganego wieku emerytalnego 55 lat i legitymowania się ponad 20-letnim ogólnym stażem pracy, nie posiada wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. ZUS nie uznał bowiem jako okresu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od 16.06.1987r. do 30.09.1987r. i od 01.10.1987r. do 14.05.1990r., ponieważ w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 31.08.2000r. wymieniony charakter pracy nie odpowiada charakterowi pracy oraz stanowisku ściśle według wykazu, działu i pozycji rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. oraz w załączniku nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30.03.1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. ZUS nie uznał też jako okresu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od dnia 01.08.1974r. do dnia 05.08.1985r. i od 06.08.1985r. do 09.01.1987r., ponieważ wymieniony w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 31.08.2000r. charakter pracy - tłoczenie detali na prasach i rozdzielanie detali w wydziale tłoczni - nie odpowiada charakterowi pracy ściśle według wykazu, działu i pozycji rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. oraz zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30.03.1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił i zważył, co następuje:

T. M. jest uprawniona do zasiłku przedemerytalnego od dnia 01.09.2000r.

W dniu 20.06.2011r. T. M. złożyła w Oddziale ZUS wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Po rozpoznaniu tego wniosku decyzją z dnia 15.07.2011r. ZUS odmówił jej prawa do tego świadczenia uznając, że osiągnęła wymagany wiek emerytalny 55 lat, na dzień 01.01.1999r. legitymuje się łącznym stażem pracy w wymiarze powyżej 20 lat, lecz nie przepracowała 15 lat w szczególnych warunkach. ZUS zakwestionował bowiem z przyczyn formalnych przedstawione przez odwołującą świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

T. M. urodziła się dnia (...) Zatem podstawą ubiegania się przez nią o prawo do emerytury jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń (tekst jedn. Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz.1227 ze zm.) w zw. z §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z tymi przepisami prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonemu urodzonemu po 31.12.1948r., jeżeli:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet,
- nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego lub złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa,
- w dniu 01.01.1999r. udowodnił 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Dodatkowa przesłanka warunkująca możliwość przyznania wcześniejszej emerytury w postaci rozwiązania stosunku pracy z dniem 01.01.2013r. została zniesiona.

W przedmiotowej sprawie spór sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy odwołująca zgromadziła wymagany cytowanymi wyżej przepisami 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach. Pozostałe przesłanki warunkujące przyznanie odwołującej prawa do spornego świadczenia nie były kwestionowane.

Wobec zakwestionowania przez ZUS przedstawionych przez odwołującą świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach, Sąd w celu ustalenia rzeczywistego charakteru pracy odwołującej w sporych okresach,

dopuszczył dowód z zeznań świadków i odwołującej, dowód z opinii biegłego z zakresu BHP, przeprowadził też dowód z dokumentów z akt osobowych.

Z zeznań świadka T. J. wynika, że pracowała ona z odwołującą na wydziale tłoczni, gdzie zajmowała się wycinaniem blach przy użyciu wielkich maszyn, pras. Świadek dodała, że odwołująca przez pewien czas zajmowała się również ważeniem. Po sprzedaży tłoczni odwołująca przeszła na wydział kół zębatach, gdzie obsługiwała automaty do żeliwnej obróbki elementów a następnie została przeniesiona na obsługę tzw. kombajnu, czyli dużej szlifierki.

Świadek H. T. zeznała, że również ona pracowała z odwołującą na tłoczni przy prasach. Świadek podała, że T. M. na początku zajmowała się tylko obsługą pras, a pod koniec, gdzieś od roku 1986r. pracowała jako rozdzielca, gdzie liczyła wyprodukowane elementy i wysyłała je do odbiorców.

Świadek B. G. zeznał, że pracował z odwołującą na wydziale tłoczni, gdzie T. M. zajmowała się obsługą pras, było to tłoczenie, wykrawanie. Świadek podał, że był też taki okres kiedy odwołująca pracowała na tłoczni jako rozdzielca.

T. M. przesłuchana w charakterze strony podała, że jako tłoczniczka pracowała na maszynach, pod które kładło się duże blachy, z których wycinane były poszczególne elementy. Od 1987r. pracowała jako operator maszyn i urządzeń na obróbce żeliwa. W tym czasie pracowała przy dwóch automatach, na które nakładała krążki żeliwne i z tego wychodziły koła zębate do skrzyni biegów. Od 1987r. pracowała natomiast na stanowisku operatora maszyn i urządzeń- szlifierek, przy obsłudze tzw. kombajnu.

Sąd dał wiarę zeznaniom wskazanych świadków, jak też odwołującej. Świadkowie to osoby, które pracowały z odwołującą w spornych okresach, znały więc doskonale specyfikę jej pracy. Ich zeznania były spójne, konsekwentne, wzajemnie się uzupełniały tworząc logiczną całość. Korespondowały też z dokumentami z akt osobowych.

Uznając, iż kwestia oceny charakteru pracy odwołującej w spornych okresach wymaga wiadomości specjalnych Sąd postanowieniem z dnia 25.11.2011r. dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu BHP I. M..

Biegła dokonując szczegółowej analizy charakteru pracy T. M. w oparciu o całościowy materiał dowodowy uznała, że praca wykonywana przez odwołującą od **01.08.1974r.** do **05.08.1985r.** była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A dziale III poz. 45 obsługa agregatów do walcowania, toczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, na stanowisku operator prasarsz - **tłoczniczka**, wymienionym w wykazie A dziale III poz.45 pkt.18 zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Biegła wyjaśniła, że zeznania świadków, wyjaśnienia odwołującej oraz przedstawiony szczegółowo w opinii przebieg pracy potwierdzają, iż w tym okresie praca odwołującej polegała na obsłudze pras mechanicznych na dziale tłoczni. Biegła podała, że podczas obsługi pras mechanicznych odwołująca była narażona na hałas uderzeniowy, mechaniczny, emitowany z urządzeń pomocniczych maszyn, pył z obróbki materiałów.

Zdaniem biegłej kolejny okres zatrudnienia odwołującej od **06.08.1985r.** do **09.01.1987r.** nie był okresem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Biegła wskazała, że w okresie tym powierzono odwołującej obowiązki **rozdzielcy robót** na wydziale **tłoczni**. Do zakresu obowiązków odwołującej, jak podali w złożonych zeznaniach świadkowie, należało ważenie, liczenie wyprodukowanych przez innych pracowników zatrudnionych na tłoczni - detali oraz przygotowanie ich do wysyłki. Biegła podniosła, że w wydanym w dniu 31.08.2000 r. świadectwie pracy zakład pracy zaświadczył, iż odwołująca w tym okresie wykonywała prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A dziale XIV poz. 24 - kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, na których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a

więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na **stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach**. Jeśli zatem czynności te wykonywane są w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na stanowisku pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu. Odwołująca jak wynika z zeznań świadków nie wykonywała nadzoru lub kontroli pracy tłoczarki. Jej praca polegała na liczeniu, ważeniu wyprodukowanych detali. W ocenie biegłej, fakt przebywania na wydziale tłoczni nie jest równoznaczny z wykonywaniem pracy wymienionej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Praca odwołującej nie polegała na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowisku pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Zdaniem biegłej również praca wykonywana przez odwołującą od **16.06.1987r. do 30.09.1987r.** nie była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach. W okresie tym praca odwołującej, zatrudnionej na stanowisku operatora maszyn i urządzeń w wydziale PO- (...), polegała na obsłudze automatów obrabiających żeliwo poprzez skrawanie wiórowe. Biegła podkreśliła, że prace wykonywane przy obróbce wiórowej **żeliwa** a nie **odlewów żeliwnych**, nie zostały wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., a tym samym nie można zaliczyć tego okresu zatrudnienia do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Biegła wyjaśniła, że odlewnictwem nazywamy dział technologii metali obejmujący wytwarzanie przedmiotów metalowych poprzez wypełnienie formy, mającej zewnętrzny zarys przedmiotu, ciekłym metalem. Forma może zawierać również rdzenie odtwarzające wewnętrzne kształty wykonywanego przedmiotu. Po zalaniu formy ciekłym metalem lub stopem metali następuje proces chłodzenia odlewu wraz z formą, następnie wybijanie odlewu z formy, usuwanie rdzeni, oczyszczanie powierzchni odlewu, odcinanie układów wlewowych, nadlewów i zalewek, wreszcie kontrola techniczna i obróbka wykończająca. Wszystkie te skomplikowane i różnorodne procesy, mimo postępu techniki, wprowadzaniu coraz to nowych technologii, bezpieczniejszych maszyn i urządzeń oraz przyjaznych dla środowiska materiałów i surowców - stawiają **odlewnictwo w grupie gałęzi przemysłu o wyższym niż przeciętny poziomie ryzyka zawodowego**. Po wybijaniu odlewów z form następnym etapem jest oczyszczenie i wykańczanie odlewów oraz oddzielenie układów wlewowych i nadlewów. Podczas oczyszczania odlewów stosowane są następujące metody: oczyszczanie w bębnach obrotowych lub wibracyjnych, strumieniowo-wodne, wirnikowo-śrutowe, elektrochemiczne, ultradźwiękowe i cieplne. **Wykańczanie powierzchni odlewów** rozpoczyna się od usunięcia układu wlewowego i zasilającego oraz usunięcia zalewek i nierówności. Zabiegi te mogą być wykonane ręcznie różnymi sposobami: odbicie młotkiem lub odłamanie, odcięcie przecinakiem pneumatycznym, lub mechanicznie przy użyciu różnego rodzaju pił i szlifierek (tarczowych lub taśmowych), obcinarek mimośrodowych lub pras śrubowych. Stosowane jest również obcinanie płomieniowe, lukowo-gazowe i plazmowe. Czynności te należą do najbardziej pracochłonnych, uciążliwych, szkodliwych dla zdrowia i niebezpiecznych procesów odlewniczych. Towarzyszą im hałas, wibracja, zapylenie itp. oraz wiele zagrożeń urazowych, w szczególności przy usuwaniu układu wlewowego i nadlewów oraz oczyszczaniu powierzchni odlewów.

Biegła uznała, że praca odwołującej od **01.10.1987 r. do 14.05.1990r.** była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A dziale III poz. 78 szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne. Praca odwołującej podczas zatrudnienia na stanowisku **operator maszyn i urządzeń na dziale PO - (...)**, jak podali świadkowie, odwołująca oraz pracodawca w wydanym w dniu 31.08.2000 r. świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, polegała na obsłudze obrabiarek- szlifierek.

Zastrzeżenia do wskazanej wyżej opinii złożyły obie strony postępowania.

Odwołująca, odnosząc się do pierwszego z nieuznanych przez biegłą okresów, podniosła w szczególności, iż zgodnie z zebrany materiałem dowodowym w szczególności źródłami osobowymi, w okresie pracy od 6 sierpnia 1985 roku do 9 stycznia 1987 roku, przebywała stale na hali produkcyjnej i wykonywała czynności określone w wykazie A dziale XIV pkt 24 rozporządzenia. Podniosła, że jeśli czynności ogólnej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, kontrolą lub dozorem

inżynieryjno - technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część (por. wyrok SN z dnia 24 września 2009 roku, II |UK 31/09, LEX 559949). Odwołująca zaznaczyła, że w procesie technologicznym ważenie oraz wysyłka związane były bezpośrednio z pracą w szczególnych warunkach. Podniosła, że w okresie wykonywania obowiązków rozdziela robót w tłoczni pracowała dokładnie w tych samych warunkach jak tłoczarz - w ten sposób była narażona na oddziaływanie tych samych czynników negatywnych dla zdrowia (przede wszystkim hałas), jak miało to miejsce w trakcie wykonywania pracy tłoczarza.

Odnosnie drugiego z nieuznanych okresów, odwołująca podniosła, że do obróbki wiórowej zalicza się: toczenie, wytaczanie, zataczanie, wiercenie, rozwiercanie, pogłębianie, nawiercanie, frezowanie, struganie, dłutowanie, przeciąganie, gwintowanie, obróbkę kół zębatach, wiórkowanie. W ramach tych czynności pracownik narażony jest na silną emisję dźwięku oraz pylenie powstałe w wyniku obróbki materiałów. Odwołująca podała, że w toku wykonywania swojej pracy w okresie od 16 czerwca 1987 roku do 30 września 1987 roku narażona była na analogiczne negatywne skutki jak osoba uczestnicząca w procesie wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów żeliwnych.

Pełnomocnik organu rentowego w zastrzeżeniach do opinii podniósł, że w pierwszym z uznanych przez biegłą okresów odwołująca wykonywała również prace, które nie mieszczą się w wykazie prac w szczególnych warunkach, a mianowicie ważenie elementów po wytłoczeniu i rozdzielanie robót a a w drugim okresie mierzenie i pakowanie elementów, wkładanie elementów do myjki, obsługa automatów, których nie można zaliczyć do szlifierek, ponieważ w czasie ich pracy nie powstawał pył lecz wióry. Zdaniem organu rentowego odwołująca nie spełniła kryterium wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Z uwagi na obszerne zastrzeżenia do opinii biegłej obu stron postępowania Sąd zobowiązał biegłą do zajęcia stanowiska co do zarzutów obu stron postępowania.

W opinii uzupełniającej biegłą podtrzymała w całości swoją opinię i wnioski w niej zawarte. Odnosząc się do zarzutów organu rentowego wyjaśniła, że z zeznań świadków oraz odwołującej się nie wynika, by w pierwszym uznanym przez biegłą okresie odwołująca dodatkowo zajmowała się ważeniem elementów po wytłoczeniu oraz rozdzielaniem robót na rozdzielni, które polegały na liczeniu wytłoczonych elementów oraz przygotowaniem ich do wysyłki. Biegłą wyjaśniła, że z dniem 06.08.1985 r. powierzono odwołującej nowe stanowisko - rozdziela robót, co zostało podane w punkcie 14 ustaleń na podstawie akt osobowych i akt ZUS. Przytoczone w opinii zeznania odwołującej oraz świadków wskazują, iż odwołująca pracując na wydziale tłoczni do 1987 r. (w tym roku tłocznia została sprzedana) przez pewien okres tzn. od 06.08.1985 r. do 09.01.1987 r. zajmowała się ważeniem detali i wysyłką do odbiorców. Ten okres pracy nie został zaliczony do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Biegłą wyjaśniała, że w okresie od **01.10.1987r.** do **14.05.1990r.** do zakresu obowiązków odwołującej należała obsługa kombajnu – szlifierek. Odwołująca w swoich wyjaśnieniach podała, iż obsługą automatów zajmowała się od **16.06.1987r.** do **30.09.1987r.** (ten okres nie został w opinii zaliczony do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach), podczas zatrudnienia na stanowisku operator maszyn i urządzeń - obróbka żeliwa. Czynności, które wymieniła odwołująca w swoich zeznaniach, tj. że w międzyczasie trzeba było wyjmować poszczególne elementy, żeby je zmierzyć i zapakować w pojemniki, a następnie wkładać je do myjki w ocenie biegłej mieszczą się w czynnościach związanych z obsługą szlifierek. Zdaniem biegłej zeznania świadków T. J. oraz H. T. dowodzą, iż w tym okresie odwołująca zajmowała się obsługą kombajnu – szlifierek.

Ustosunkowując się o zastrzeżeń odwołującej, biegłą podała, że w okresie od 06.08. 1985r. do 09.01.1987 r. odwołująca, jak wynika z zeznań świadków, nie wykonywała nadzoru lub kontroli pracy tłoczarzy. Jej praca polegała na liczeniu, ważeniu wyprodukowanych detali, przygotowywanie ich do wysyłki. W ocenie biegłej, fakt przebywania na wydziale tłoczni nie jest równoznaczny z wykonywaniem pracy wymienionej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Praca odwołującej nie polegała na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowisku pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Odwołująca nie zajmowała się kontrolą jakości wyprodukowanych detali a także nie sprawowała bezpośredniego nadzoru pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach tj. tłoczarzy. **Ważenie, liczenie wyprodukowanych detali oraz wysyłka**

odbiorcom w ocenie biegłej są pracami związanymi z kontrolą - sprawdzaniem, zestawianiem stanu faktycznego ze stanem wymaganym, nadzorem nad kimś lub nad czymś. Praca odwołującej zatrudnionej na stanowisku rozdzielnicy robót nie została wymieniona w rozporządzeniu. Wobec powyższego brak jest podstaw do uznania tego okresu do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Biegła wyjaśniła też, że w okresie od 16.06.1987r. do 30.09.1987r. odwołującej powierzono obowiązki **operatora maszyn i urządzeń. W okresie tym praca odwołującej polegała na obsłudze automatów obrabiających żeliwo poprzez **skrawanie wiórowe**. Prace wykonywane przy obróbce wiórowej **żeliwa** a nie **odlewów żeliwnych**, nie zostały wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Odwołująca była zatrudniona w przemyśle odlewniczym a w przemyśle maszynowym.**

Żadnych zastrzeżeń do opinii uzupełniającej nie złożył organ rentowy, natomiast T. M. w piśmie z dnia 27.06.2012r. w całości podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w piśmie z dnia 1.03.2012r. i wniosła o powołanie nowego biegłego i zobowiązała go do oceny charakteru jej zatrudnienia w okresie od 6.08.1985r. do 9.01.1987r. i w okresie od 16.06. 1987r. do 30.09. 1987r.

Sąd uwzględnił powyższy wniosek i dopuścił dowód z opinii innego biegłego z zakresu BHP J. D..

Biegły w wydanej opinii, dokonując szczegółowej analizy przebiegu pracy T. M. w szczególności w oparciu o akta osobowe i zeznania świadków oraz odwołującej uznał, że praca odwołującej na stanowiskach:

1. Tłoczarza w metalu -**PN- 1702** / 01.08.1974 - 30.03.1978 /
2. Tłoczarza w metalu - **PN 1702** / 01.08.1978 - 05.08.1985 /
3. Operatora maszyn i urządzeń - **PN 1702** / 06.01.1987 - 26.08.1991 /

Zdecydowanie posiada cechy pracy w warunkach szczególnych przypisanych do innych niżej wymienionych stanowisk pracy wyszczególnionych w wykazie A resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego w:

Dziale III - Prace w hutnictwie i przemyśle metalowym

poz. 45 - Obsługa agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi, **pkt. 18 - operator pras – tłoczarz, pkt.22 - Operator urządzeń tłoczących pkt.22 - Pakowacz wyrobów**

poz. 23 - Wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów, pkt- 3 - operator maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych.

Biorąc pod uwagę całokształt materiału zgromadzonego w sprawie, tj. akta emerytalne, akta osobowe i akta sprawy charakter pracy T. M. w okresie jej zatrudnienia w (...) w W., następnie (...) W. w okresach od 01.08.1974r. do 30.03.1978r. od 1.08.1978r. do 5.08.1985r. oraz od 6.01.1987r. do 26.08.1991r. (tj. łącznie 15 lat, 2 miesiące i 24), pozwala, zdaniem biegłego, na zakwalifikowanie jej jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Organ rentowy w zastrzeżeniach do powyższej opinii podniósł, że biegły nie zauważył, że w pierwszym ze spornych okresów odwołująca pracowała również na stanowisku **wiertacza**, które nie jest objęte wykazem prac w szczególnych warunkach oraz, że odwołująca wykonywała prace przy obróbce żeliwa a nie odlewów żeliwnych w „**Odlewniach staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur**”. Jeśli więc Biegły zaliczył pracę odwołującej się T. M. do działu: „**Przeróbka plastyczna metali**” to tylko ten dział będzie rozstrzygał o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach. Stanowisko ZUS wynika z ugruntowanej linii orzecznictwa sądowego, wedle której należy odróżniać działy, do jakich zalicza się pracę w warunkach szczególnych w konkretnym stanie faktycznym i nie można ich

traktować dowolnie. Ponadto biegły nie wskazał przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., które uzasadniałyby zaliczenie pracy odwołującej się do prac w szczególnych warunkach.

Wskazując na powyższe pełnomocnik organu rentowego wniósł o ustosunkowanie się biegłego do podniesionych zastrzeżeń.

W opinii uzupełniającej biegły odnosząc się do zastrzeżeń organu rentowego wskazał, że zarządzenia resortowe utraciły swoją ważność i dziś stanowić mogą tylko materiał pomocniczy w ocenie charakteru pracy. Biegły podkreślił, że o charakterze pracy decyduje przede wszystkim rodzaj i charakter wykonywanej pracy a nie literalna nazwa zajmowanego stanowiska pracy. Biegły wskazał również, że wbrew twierdzeniom organu rentowego, do pracy w szczególnych warunkach nie zaliczył pracy odwołującej na stanowisku wiertacza. Biegły stanął też na stanowisku, że nieprawdą jest, że obróbka żeliwa to nie to samo co obróbka odlewów żeliwnych. W przekonaniu biegłego praca odwołującej była pracą z elementami żeliwnymi i nie ma znaczenia czy odbywała się w odlewniach czy bezpośrednio na taśmie produkcyjnej. W obu przypadkach pracownik narażony był na podobne, porównywalne szkodliwe dla zdrowia czynniki występujące przy produkcji – obróbce elementów żeliwnych.

W pisemnych zastrzeżeniach do powyższej opinii ZUS podkreślił, że praca na taśmie produkcyjnej, jaką wykonywała dowołująca w okresie 16.06.1987 do 30.09.1987 to nie to samo co praca w „odlewni staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur”. W przekonaniu organu rentowego tylko praca w odlewniach uzasadnia zaliczenie okresu pracy do szczególnych warunków. ZUS wskazał też, że nie jest prawdą, że „resortowe zarządzenia mające wykazy stanowisk pracy utraciły swoją ważność i dziś stanowić mogą jedynie materiał pomocniczy” co szczegółowo uzasadnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 2010 r. w sprawie II UK 218/09. Organ rentowy przyznał, że co do zasady, decyduje praca, jaka była wykonywana przez odwołującego, nie można natomiast pominąć działów wymienionych w rozporządzeniu z 1983r., które porządkują stanowiska. Ugruntowane jest, iż nie jest możliwe przenoszenie się z jednego działu do drugiego, w zależności od bardziej korzystnego dla pracownika traktowania wykonywanego przez niego zatrudnienia oraz, że należy odróżniać działy i nie traktować ich dowolnie. Z tych względów, w przekonaniu ZUS, opinia biegłego J. D. nie posiada walorów, dla których mogłaby być przyjęta jako podstawa rozstrzygnięcia. Pełnomocnik organu rentowego podniósł, że ZUS ostatecznie nie kwestionował stanowiska biegłej sądowej M. zajętego w sporządzonej przez nią opinii uzupełniającej i wniósł o uwzględnienie przy wyrokowaniu tej właśnie opinii.

Na rozprawie w dniu 03.01.2013r. T. M. uzupełniająco przesłuchana w charakterze strony podała, że wprawdzie początkowo w prowadzonym postępowaniu skupiała się na wykazywaniu prac w szczególnych warunkach jedynie w okresach wymienionych w świadectwach wykonywania pracy w szczególnych warunkach, bo i tak były to łącznie okresy przekraczające wymagane 15 lat, ale tak naprawdę przez cały okres zatrudnienia w (...) pracowała w warunkach szczególnych. Zaczęła na wydziale tłoczni, gdzie wykonywała obowiązki tłoczarza w metalu. W związku z rozpoczęciem stopniowego wyprzedawania tłoczni została przeniesiona od sierpnia 1985r. na stanowisko rozdzielca robót. Potem została oddelegowana do pracy w W. na stanowisko operatora maszyn i urządzeń. Po powrocie do W. pracowała przy obróbce żeliwa. Obsługiwała wówczas automat obrabiający żeliwo przez skrawanie wiórowe. Podała, że od 01.10.1987r. aż do pójścia na urlop wychowawczy pracowała na obsłudze obrabiarek szlifierek. Po powrocie z urlopu wychowawczego od 20.09.1994r. do 30.09.1998r. pracowała jako operator maszyn i urządzeń. Pracowała na szlifierkach, robiła dokładnie to samo co przed urlopem wychowawczym.

Z uwagi na podnoszone przez odwołującą okoliczności, Sąd dopuścił kolejny dowód z opinii biegłego z zakresu BHP I. M. w celu wypowiedzenia się czy charakter pracy odwołującej w okresie jej zatrudnienia od 12.01.1987r. do 15.06.1987r., od 15.05.1990r. do 26.08.1991r. i od 20.09.1994r. do 30.09.1998r. (a więc w okresach które dotychczas nie były przez biegłą brane pod uwagę), pozwala na zakwalifikowanie jej jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Biegła w opinii uzupełniającej podała, że w jej ocenie okres zatrudnienia T. M. od **20.09.1994r.** do **31.12.1997r.** (tj. 3 lata, 3 miesiące i 12 dni) należy zaliczyć do okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, o której mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wykazie A dziale III poz.78 szlifowanie lub ostrzenie wyrobów

i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne. Biegła podała, że w wydanej w dniu 06.02.2012 r. opinii do okresu pracy w warunkach szczególnych zaliczyła okres pracy od **01.08.1974r.** do **05.08.1985r.** (11 lat i 4 dni) oraz od **01.10.1987r.** do **14.05.1990r.** (2 lata, 7 miesięcy i 14 dni). Praca odwołującej w drugim z uznanych okresów za pracę w szczególnych warunkach polegała na obróbce szlifierskiej w wydziale PO- (...).

W złożonych w dniu 3 stycznia 2013 r. zeznaniach odwołująca podała, iż praca w okresie od 20.09.1994 r. do 30.09.1998 r. polegała także na obsłudze szlifierki. Angaże z akt osobowych wskazują, iż odwołująca pracowała na stanowisku operatora maszyn i urządzeń w wydziale (...). W ocenie biegłej, tylko prace wykonywane w okresie od **20.09.1994r.** do **31.12.1997r.** można uznać za wykonywane w szczególnych warunkach dlatego, iż począwszy od 1.01.1998r. pracodawca nie wypłacał dodatku za pracę w warunkach szkodliwych, co może wskazywać na zmianę warunków zatrudnienia. Biegła wyjaśniała, że prace związane ze szlifowaniem, ostrzeniem i polerowaniem mechanicznym zaliczane są do prac wykonywanych w szczególnych warunkach ze względu na pył szlifierki, hałas i drgania mechaniczne o oddziaływaniu miejscowym.

Do powyższej opinii żadna ze stron nie wniosła zastrzeżeń. Pełnomocnik organu rentowego złożył wprawdzie w dniu 19.03.2013r. pismo procesowe, które było identyczne w swej treści, jak pismo złożone wcześniej w dniu 20.03.2012r. i odnosiło się do pierwotnej opinii biegłej M.. W piśmie tym organ rentowy nie odniósł się w żadnej mierze do ostatniej opinii biegłej, co wskazuje, że zostało ono złożone po raz drugi jedynie omyłkowo.

Biorąc pod uwagę wszystkie omówione wyżej opinie biegłych Sąd uznał ostatecznie za zasadne oparcie się na opiniach biegłej I. M.. Sąd uznał wskazane opinie za rzetelne i miarodajne. W opinii zasadniczej i dwóch opiniach uzupełniających biegła niezwykle szczegółowo, rzetelnie oraz przekonująco i logicznie uzasadniła, które okresy pracy odwołującej i dlaczego należy zaliczyć do okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Biegła dokonując oceny charakteru pracy odwołującej w spornych okresach dokonała analizy nie tylko dowodów osobowych, ale również dokumentów z akt osobowych T. M.. Dokumenty z akt osobowych odwołującej zostały uznane przez Sąd za wiarygodne dowody w sprawie i nie budziły zasadniczo wątpliwości Sądu co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy. W przeciwieństwie do opinii biegłej M. opinia biegłego D. budziła pewne wątpliwości Sądu, w szczególności w zakresie dotyczącym uwzględnienia do pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia odwołującej na stanowisku operatora maszyn i urządzeń, przy obróbce wiórowej żeliwa. Sąd podzielił w tym zakresie w pełni opinię biegłej M., jak też stanowisko organu rentowego, że do prac w szczególnych warunkach można zaliczyć jedynie prace przy wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów. Tymczasem praca odwołującej polegała na obsłudze automatów obrabiających żeliwo poprzez skrawanie wiórowe. Tego rodzaju prace nie zostały wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 07.02.1983r. Poza tym nadmienić należy, że opinie biegłego D. i biegłej M. w dużej mierze pokrywały się ze sobą. Podkreślić też należy, że opinie biegłej M. zostały ostatecznie zaakceptowane przez strony. Organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 04.10.2012r. zawniósł o oparcie się przy wyrokowaniu właśnie o tę opinię. Nie zgłosił też żadnych zastrzeżeń co do zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach okresu od 20.09.1994r. do 31.12.1997r.

Reasumując powyższe i dzielając w pełni ustalenia i wnioski biegłej M., Sąd uznał, że zachodzą podstawy do zaliczenia odwołującej okresu pracy od **01.08.1974r.** do **05.08.1985r.** (tj. 11 lat i 4 dni), która jest wymieniona w wykazie A dziale III poz. 45 - obsługa agregatów do walcowania, toczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., na stanowisku operatora prasarsz - **tloczarsz**, wymienionym w wykazie A dziale III poz.45 pkt.18 zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego, jak również okresu pracy odwołującej od **01.10.1987r.** do **14.05.1990r.** (tj. 2 lata, 7 miesięcy i 14 dni) i od **20.09.1994r.** do **31.12.1997r.** (tj. 3 lata, 3 miesiące i 12 dni), która jest wymieniona w wykazie A dziale III poz. 78 szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne. Łączny staż pracy T. M. wykonywanej w szczególnych warunkach wyniósł więc 16 lat i 11 miesięcy.

T. M. spełniła też pozostałe warunki wymagane do nabycia prawa do spornego świadczenia. W dniu 03.07.2011r. ukończyła 55 lat, ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy tj. 24 lata i 6 miesięcy, nie jest członkiem OFE oraz

nie pozostaje w stosunku pracy. Nadmienić w tym miejscu należy, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy, jako warunek konieczny do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury został zniesiony z dniem 01.01.2013r. zniesiony.

Z tych względów Sąd uznał, że T. M. spełniła wszystkie przesłanki do uzyskania prawa do emerytury w oparciu o art. 184 powoływanej na wstępie ustawy i przyznał jej prawo do emerytury począwszy od dnia 03.07.2011r. stosownie do treści art.129 ust.1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Dopiero tego dnia odwołująca spełniła ostatnią konieczną przesłankę do nabycia wcześniejszej emerytury tj. ukończyła 55 lat.

Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na mocy art.477¹⁴§2 kpc jak w pkt. 1 wyroku.

Stosownie do treści art.118 ust.1 a w/w ustawy – Sąd, orzekając o prawie do emerytury, ma obowiązek stwierdzenia, czy organ rentowy ponosi lub nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji i przyznanie tego prawa na etapie postępowania administracyjnego. Sąd uznał, że w przedmiotowej sprawie brak podstaw do obciążenia ZUS odpowiedzialnością za nieprzyznanie odwołującej prawa do spornego świadczenia już na etapie postępowania przed ZUS. Przedłożone przez odwołującą dokumenty były dotknięte brakami formalnymi. Ocena, czy sporne okresu zatrudnienia T. M. należy zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach, wymagała przeprowadzenia szerszego postępowania dowodowego, w tym zasięgnięcia opinii biegłych, co możliwe było dopiero przed Sądem.

O kosztach zastępstwa prawnego Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. § 12 ust.2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.